

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Жильцов О.Б.

« 13 » лютого 2025

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Демографія та статистика

для студентів

спеціальності

051 “Економіка”

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

освітньої програми

051.00.01 “Економіка міста. Урбаністика”

Київ – 2025

Розробники:

Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського університету ім. Бориса Грінченка

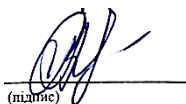
Викладач:

Швець Павло Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Київського університету ім. Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки

Протокол від 1 вересня 2022 р. № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

А.В. Шлапак

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) 051.00.01 Економіка міста. Урбаністика

01.09.2022 р.

Керівник освітньої програми

Ю.М. Жукова

Робочу програму перевірено

01.09.2022 р.

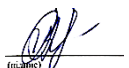
Заступник директора/декана

О.О. Казак

Пролонговано:

на 2023/2024 н.р.

(підпис)

(Шлапак А.В.), « 29 » 08 2023 р., протокол № 10

на 2024/2025 н.р.

(підпис)

(Лойко В.В.), «12» 02 2025 р., протокол № 2

на 20__/20__ н.р.

(підпис)

(_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____

(ПІБ)

на 20__/20__ н.р.

(підпис)

(_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____

(ПІБ)

на 20__/20__ н.р.

(підпис)

(_____), «____» ____ 20__ р., протокол № ____

(ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредити / 120 годин	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

Мета дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, прикладних умінь та навичок щодо використання статистичних методів дослідження демографічних процесів та явищ у суспільстві, набуття необхідної сукупності теоретичних та практичних знань для вирішення конкретних завдань з проведення статистичного аналізу демографічних процесів.

Завдання навчальної дисципліни:

- набуття знань і навичок дослідження демографічних процесів;
- оволодіння сучасними прийомами статистичного аналізу;
- освоєння розв'язування аналітичних розрахунків із метою демографічного дослідження;
- вивчення методики статистичного аналізу демографічних явищ та процесів.

3. Результати навчання за дисципліною.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні основи статистичного спостереження як способу формування інформаційної бази для дослідження демографічних процесів;
- методичні підходи до узагальнення та оброблення демографічних даних;
- методологію і методику екстенсивного та інтенсивного демографічного аналізу демографічних процесів;
- методику прогнозування та статистичного моделювання демографічних параметрів.

вміти:

- застосовувати методи статистичного спостереження для формування масиву первинних даних для демографічного дослідження;
- здійснювати оброблення первинних даних з метою одержання узагальнюючих показників, рядів розподілу, відносних, середніх величин, показників варіації тощо щодо демографічних явищ і процесів;
- виконувати необхідні аналітичні розрахунки із застосуванням комп'ютерної техніки у відповідності із метою демографічного дослідження, наявною вихідною статистичною інформацією;
- здійснювати аналіз демографічних явищ і процесів на рівні регіону та країни, інтерпретацію одержаних результатів, робити обґрунтовані висновки та прогнозні розрахунки.

Вивчення дисципліни «Демографія та статистика» дає можливість професійно орієнтуватися в основних проблемах демографії як науки, розуміти і враховувати в практичній діяльності взаємозв'язки демографічних процесів із соціальними й економічними явищами, оволодівати критеріями та методами оцінки демографічної ситуації.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу

Програмні результати навчання.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Контроль	
Змістовий модуль 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення							
Тема 1. Предмет, об’єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 2. Чисельність і структура населення	16	4	-	4	-	-	8
Модульний контроль №1	2						
Разом	26	6	-	6	-	2	12
Змістовий модуль 2. Статистика процесів відтворення населення							
Тема 3. Шлюбність і розлучуваність	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Народжуваність і плідність	8	2	-	2	-	-	4
Тема 5. Смертність і тривалість життя населення	8	2	-	2	-	-	4
Тема 6. Режим відтворення населення	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль №2	2						
Разом	34	8	-	8	-	2	16
Змістовий модуль 3. Демографічне моделювання й прогнозування							
Тема 7. Демографічні таблиці	8	2	-	2	-	-	4
Тема 8. Демографічні моделі	8	2	-	2	-	-	4
Тема 9. Демографічне прогнозування	8	2	-	2	-	-	4
Модульний контроль №3	2						
Разом	26	6	-	6	-	2	12
Змістовний модуль 4. Методологічні засади соціальної статистики							
Тема 10. Теоретико-методичні засади соціальної статистики	8	2	-	2	-	-	4
Тема 11. Суспільство як об’єкт соціальної статистики	8	2	-	2	-	-	4
Тема 12. Рівень життя населення	16	4	-	4	-	-	8
Модульний контроль №4	2						
Разом	34	8	-	8	-	2	16
Усього	120	28	-	28	-	8	56

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення

Демографія як система соціальних наук. Об'єкт і предмет демографії. Теоретичні засади та методи демографії. Демографічна ситуація і демографічний процес. Закони населення. Демографічний перехід. Демографічна революція. Депопуляція населення. Сучасні демографічні проблеми світу в цілому і зокрема України. Методологія демографії. Зв'язок демографії з іншими науками. Цілі та завдання статистичного спостереження населення. Джерела демографічної інформації про населення. Первинна та вторинна демографічна інформація. Вимоги до демографічної інформації. Перепис населення: міжнародний досвід, етапи проведення та основні принципи проведення. Категорії населення, що враховуються при переписах. Історія переписів населення. Облік населення.

Тема 2. Чисельність і структура населення

Рівняння демографічного балансу і його компоненти. Приріст (скорочення) населення: поняття, види, методи розрахунку. Відносні показники динаміки чисельності населення: види, визначення, методика розрахунку. Демографічні структури: поняття, види угруповань. Статева структура населення та способи її вимірювання. Вікова структура населення: поняття та типи. Старіння населення: визначення, види, причини, способи вимірювання. Демографічне навантаження населення: поняття, види, способи вимірювання. Піраміда статево-вікового складу населення: правила побудови, методи аналізу.

Змістовний модуль 2. Статистика процесів відтворення населення

Тема 3. Шлюбність і розлучуваність

Шлюбність як демографічна категорія. Види та форми шлюбу. Трансформація шлюбу від традиційного до сучасного, їх основні риси. Шлюбна та сімейна структура населення. Розподіл сімей за демографічними типами та їх основні ознаки. Поняття репродуктивної поведінки, репродуктивної установки, репродуктивної мотивації. Фактори репродуктивної поведінки. Структура репродуктивної поведінки особистості. Типи репродуктивної поведінки: малодітні, середньодітні, багатодітні. Потреба в дітях, планування сім'ї. Статистичне вивчення шлюбності. Типи шлюбного стану. Джерела інформації про шлюбний стан. Статистичні характеристики шлюбів та розлучень. Сім'я та її життєвий цикл. Фази життєвого циклу сім'ї. Основні етапи життєвого циклу сучасних українських сімей. Типи сімейних організацій та сімей. Демографічний аналіз шлюбності та розлучуваності. Система показників шлюбності та розлучуваності та взаємозв'язок між показниками.

Тема 4. Народжуваність і плідність

Поняття народжуваності та плідності як статистичних процесів. Об'єкт дослідження в аналізі народжуваності та плідності. Ознаки матері новонародженого та їх аналіз. Загальні коефіцієнти народжуваності та плідності: їх сутність. Методика розрахунку та інтерпретація коефіцієнта сумарної плідності. Міжнародна оціночна шкала коефіцієнтів народжуваності та плідності. Методи прямої та побічної стандартизації коефіцієнтів народжуваності. Метод подвійної стандартизації. Індeksi Коула: сутність та методика розрахунку. Сутність та використання сумарного коефіцієнту народжуваності. Кумулятивний коефіцієнт народжуваності. Призначення та методика розрахунку коефіцієнта гіпотетичного мінімуму природної народжуваності.

Тема 5. Смертність і тривалість життя населення

Поняття смертності населення, основні задачі її вивчення та пріоритетні напрями дослідження статистики смертей. Екстенсивний та інтенсивний аналіз смертності з урахуванням причин смертності. Надсмертність і її вимірювання. Смертність немовлят. Таблиці смертності, їх суть та основні показники. Середня очікувана тривалості життя, напрямки її статистичного аналізу. Сила смертності, табличний коефіцієнт смертності, коефіцієнт дожиття.

Тема 6. Режим відтворення населення

Система показників режиму відтворення населення. Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Інтерпретація нетто-коефіцієнта відтворення населення та інших сумарних показників.

Методи розрахунку сумарних коефіцієнтів режиму відтворення населення. Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів відтворення населення. Показники середньої довжини жіночого покоління, приросту населення і співіснування поколінь. Факторний індексний аналіз показників чистих коефіцієнтів відтворення населення на основі загальних індексів.

Змістовний модуль 3. Демографічне моделювання й прогнозування

Тема 7. Демографічні таблиці

Поняття демографічного стану людини та його властивості. Поняття демографічних таблиць, їхнє призначення та система елементарних показників. Методи умовного та реального покоління, їх характеристика. Характеристика показників таблиць дожиття та середньої очікуваної тривалості життя, їх взаємозв'язок. Демографічний зміст показника середньої очікуваної тривалості життя новонародженого.

Тема 8. Демографічні моделі

Теоретичні основи побудови моделей стаціонарного та стабільного населення. Умови та властивості стаціонарного і стабільного населення. Схеми

розрахунку чисельності стаціонарного і стабільного населення. Напрями статистичного використання моделей населення.

Необхідність побудови теоретичних моделей населення та їхня роль у демографічному аналізі. Гіпотези побудови моделі стаціонарного населення. Порядок розрахунку параметрів стаціонарного населення. Гіпотези побудови моделі стабільного населення. Порядок розрахунку параметрів стабільного населення.

Тема 9. Демографічне прогнозування

Цілі та завдання демографічного прогнозування. Класифікація перспективних розрахунків населення. Етапи перспективних розрахунків населення. Види демографічних прогнозів: за довготою прогнозного горизонту, за цілями прогнозування. Мета і задачі демографічного прогнозування. Методи демографічного прогнозування: методи на підставі математичних функцій, статистичні методи, когортно-компонентний метод. Перспективні розрахунки віково-статевої структури населення. Перспективні розрахунки населення за динамічними моделями. Перспективні розрахунки населення з урахуванням впливу міграції.

Змістовний модуль 4. Методологічні засади соціальної статистики

Тема 10. Теоретико-методичні засади соціальної статистики

Предмет, об'єкти і завдання соціальної статистики. Система показників соціальної статистики: поняття, вимоги до визначення, призначення. Основні джерела інформації про соціальні явища і процеси. Види соціальних явищ та особливості їхнього вимірювання. Види, розрахунок і зміст показників оцінки структурних розбіжностей у соціальних явищах. Мета визначення і розрахунок коефіцієнтів взаємної спряженості Пірсона і Чупрова. Можливості використання методу рангової кореляції у дослідженні взаємозв'язків між соціальними явищами. Організація і проведення вибірових спостережень. Методи розрахунку середньої та граничної похибки вибірки.

Тема 11. Суспільство як об'єкт соціальної статистики

Поняття соціальної системи. Визначення соціальної структури суспільства. Сутність концепції соціальної стратифікації. Соціальний статус людини: поняття і види. Моделі класової структури суспільства за концепцією соціальної стратифікації. Види соціальної структури суспільства і рівні її вивчення. Вивчення демографічної та етнічної структури населення. Структура населення за джерелами засобів існування. Поняття сім'ї та домогосподарства, основні відмінності. Види і типи домогосподарств. Показники за результатами групувань домогосподарств за демографічними і соціально-економічними ознаками. Поняття горизонтальної та вертикальної соціальної мобільності населення. Статистичні показники кількісної оцінки процесів соціальної мобільності. Показники абсолютної та відносної інтенсивності соціальної

мобільності населення. Показники оцінки соціальної мобільності між поколіннями.

Тема 12. Рівень життя населення

Поняття рівня життя у вузькому і широкому розумінні. Характеристика якісних рівнів життя населення. Завдання статистичного вивчення рівня життя населення. Джерела інформації для статистичного дослідження життєвого рівня населення. Програма обстеження умов життя домогосподарств. Поняття державних соціальних стандартів і гарантій. Встановлення і зміст прожиткового мінімуму. Соціальні норми і нормативи, їхня класифікація. Поняття суспільних і особистих потреб. Міжнародні системи показників рівня життя населення. Система соціальних індикаторів рівня життя в Україні. Проблеми статистичного оцінювання бідності. Поняття межі бідності, її різновиди. Статистичні показники оцінки бідності. Рівень бідності, його поняття і розрахунок. Сукупний і середній дефіцит доходів бідного населення. Розрахунок і зміст коефіцієнту глибини бідності. Показники розшарування бідного населення. Причини побудови інтегрального показника рівня життя населення. Методика розрахунку Індексу людського розвитку. Підходи до удосконалення методики розрахунку Індексу людського розвитку.

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	3	3	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	3	3	4	4	3	3	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20	3	15	4	20
4	Робота на практичних заняттях	10	3	30	4	40	3	30	4	40
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				76		93		76		93
Залік			-							
Максимальна кількість балів:			338							
Розрахунок коефіцієнта:			338 / 100 = 3,38							

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Методологічні засади демографії та статистика чисельності й складу населення			
1	Предмет, об'єкт і завдання демографії та статистичне спостереження населення	4	5
2	Чисельність і структура населення	8	10 (2X5)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Статистика процесів відтворення населення			
3	Шлюбність і розлучуваність	4	5
4	Народжуваність і плідність	4	5
5	Смертність і тривалість життя населення	4	5
6	Режим відтворення населення	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Демографічне моделювання й прогнозування			
7	Демографічні таблиці	4	5
8	Демографічні моделі	4	5
9	Демографічне прогнозування	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Методологічні засади соціальної статистики			
10	Теоретико-методичні засади соціальної статистики	4	5
11	Суспільство як об'єкт соціальної статистики	4	5
12	Рівень життя населення	8	10 (2X5)
Разом		56	70

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 3, 4, 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 7, 8, 9 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 10, 11, 12 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Оцінка	Кількість балів
A	100-90
B	82-89
C	75-81
D	69-74
E	60-68
FX	35-59
F	0-34

Разом: 120 год., лекції – 28 год., практичні заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

[illegible]

Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Економічна статистика [Текст]: навч. посіб. / [В.М. Соболев та ін.; за ред. В.М. Соболева]; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2017. – 386 с.
2. Голованова М.А. Демографія [Текст]: навч. посіб. / М.А. Голованова, З.В. Каменєва; Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". – Харків: ХАІ, 2020. – 103 с.
3. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002-2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. – Київ, 2020. – 174 с.
4. Біль М.М. Просторова мобільність населення: теорія, методологія, практика [Текст]: монографія / Мар'яна Біль. – Львів: ПАІС, 2018. – 391 с.
5. Пилипченко Т.М. Населення України та світу. Диференційовані завдання [Текст]: [навч.-метод. посіб.] / Т.М. Пилипченко. – Харків: Основа, 2018. – 77 с.
6. Соціально-демографічна статистика: Підручник // За заг. ред. канд. екон. наук, професора А.З. Підгорного. – Одеса: ФОП Гуляєва В.М., 2016. – 424 с.
7. Статистика. Конспект лекцій [Текст]: навч. посіб. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Екон. ф-т, Каф. упр. персоналом та економіки праці; О.В. Рарок [уклад.]. – Кам'янець-Подільський: Сисин Я.І. [вид.], 2017. – 201 с.
8. Статистичні методи оцінки регіонального розвитку [Текст]: навч. посіб. / [Раєвська О.В., Аксьонова І.В., Свидло Г.І.; під ред. д-ра екон. наук, проф. Раєвської О.В.]; Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків: Александрова К.М., 2016. – 326 с.
9. Шаповал А.П. Демографічний стан сучасного українського суспільства: соціологічно-філософський дискурс [Текст]: [монографія] / А.П. Шаповал. – Київ: Логос, 2017. – 233 с.

Додаткова література:

1. Пальян З.О. Демографія [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / З.О. Пальян; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ: Київський університет, 2014. – 222 с.
2. Варга Н.І. Інституціоналізація соціальних практик неформальної зайнятості населення в транзитивному суспільстві [Текст]: [монографія] / Варга Н.І.; ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". – Ужгород: РІК-У, 2020. – 287 с.
3. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття: Монографія / О.М. Гладун; НАН України, Ін-т демограф. та соціальн. дослідж. ім. М.В. Птухи. – Київ, 2018. – 224 с.
4. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з навчальної дисципліни "Соціальна і демографічна статистика" (демографічна статистика) [Текст]: для студ. напряму підготов. "Прикладна статистика" всіх форм навчання / Харк. нац. екон. ун-т; уклад. І.В. Аксьонова, В.О. Шаповалова. – Х.: ХНЕУ, 2010. – 52 с.
5. Деркач С.С. Демографічні процеси населення Київщини в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття [Текст]: монографія / С. Деркач; Київ. міжнар. ун-т, Ін-т міжнар. відносин, Каф. міжнар. туризму. – Київ: КиМУ, 2017. – 278 с.
6. Економічна статистика [Текст]: навч. посіб. / [В.М. Соболев та ін.; за ред. В.М. Соболева]; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2017. – 386 с.
7. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу / Е.М. Лібанова; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М.В. Птухи. – Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2020. – 456 с.
8. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 210 с.

9. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії [Текст]: [монографія] / О. Малиновська; Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ: НІСД, 2018. – 471 с.
10. Овдін О.В. Державне управління демографічними процесами [Текст]: монографія / Олександр Овдін; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. – 311 с.
11. Пилипченко Т.М. Населення України та світу. Диференційовані завдання [Текст]: [навч.-метод. посіб.] / Т.М. Пилипченко. – Харків: Основа, 2018. – 77 с.
12. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження [Текст]: [монографія] / С.А. Покляцький; НАН України, Ін-т географії. – Київ: Наукова думка, 2016. – 180 с.
13. Слюсар Л.І Шлюб в Україні у демографічному вимірі: історія і сучасність / НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. – Київ, 2021. – 180 с.
14. Трансформація суспільства: регулювання соціально-економічних відносин та міграції населення [Текст]: монографія / Т.В. Калінеску, О.О. Зеленко, Д.О. Ніконова; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Сєвєродонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 239 с.
15. Жильцов О.Б Теорія ймовірностей та математична статистика у прикладах і задачах [Текст]: навч. посібн. для студентів немет. спец. ВНЗ / О.Б. Жильцов; Київ. ун-т Бориса Грінченка. – Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 335 с.
16. Черенько Л.М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія / Л.М. Черенько. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2021. – 412 с.
11. Цвігун І.А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання [Текст]: монографія / Цвігун І.А.; Поділ. держ. аграр.-техн. ун-т. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г. [вид.], 2013. – 399 с.

Інформаційні джерела:

1. Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України – www.idss.org.ua
2. Державна служба статистики України – www.ukrstat.gov.ua
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvnad.org.ua.
4. Науково-технічна бібліотека. Читальня on-line. – <http://library.tu.edu.te.ua>